

Znanje se množi dijeljenjem

Znanje se množi dijeljenjem. Ma zar nije divno? Potaknuta člankom Sanje Mikolčević u *Jutarnjem listu* od 1. listopada: *Matematika je zabava sveta kad ti je profa Toni s neta* o profesoru Toniju Milunu koji je snimio i na web postavio već 750 besplatnih lekcija iz matematike za učenike srednje škole i studente, krenem i ja na instrukcije (www.tonimilun.com). Fakat zabavno i poučno. I besplatno. *Znanje se množi dijeljenjem*. Jako dobro. Matematika se valjda oduvijek navodila i kao predmet kojeg se učenici najviše boje – što god to značilo. No eto, čini se ipak kao da pušu neki drugi vjetrovi. Pa tako i u ovodvobrojnom članku **Bojane Ćoso** nailazimo na podatak kako se matematike ne boji ni pet posto ispitanih učenika (za razliku od trideset posto onih koji se boje hrvatskoga). Većina svih ostalih ne boji se ničega ili točnije – nikoga. Ipak se tu, dakako, više radi o strahu od učitelja nego o strahu od samoga predmeta ali je to za neku drugu priču. (Inače, na istoj prije spomenutoj stranici znanje iz hrvatskoga dijeli profesor Vicko Krampus – zajamčeno ne-opasan.) I još dvije rečenice i jedan članak na temu matematike. Slušala sam na jednom seminaru profesoricu Aleksandru Čizmešiju s PMF-a i lijepo čula kako kaže da *svako dijete može naučiti matematiku – do neke svoje razine*. Profesorica se bavi metodom nastave matematike i veseli me da takav stav prenosi i svojim studentima. (A ocjenom bi trebalo vrednovati odmak od te razine – moj dodatak.) A sad članak:

Nina Pavlin-Bernardić, Ksenija Borović i Silvija Ravić istraživale su povezanost učeničkih stavova i uvjerenja prema matematici i njihovih kognitivnih sposobnosti s ocjenama iz matematike Iako učenici, sudionici ovoga istraživanja (za razliku od nekih ranijih) nisu iskazali uvjerenje da je sposobnost za matematiku urođena, ovo uvjerenje u višim razredima osnovne škole ipak postaje nešto više. Zato je korisno da učitelji i roditelji već u mlađim razredima razgovaraju s učenicima o ovim njihovim uvjerenjima, potvrde im da sposobnosti za matematiku nisu fiksne i nepromjenjive i ukažu im na važnost ulaganja truda u postizanju uspjeha. Zanimljiv je i nalaz kako djevojčice manje nego dječaci vjeruju kako je matematika muška domena.

A **Bogdanka Conjar** i **Zlata Lukšić** potvrdile su ranije nalaze da djevojčice općenito više vole čitati nego dječaci. Osobito se to odnosi na pjesme, romane i bajke. Dječaci su jedino jači u čitanju domoljubnih pjesama. Kako bi dodatno potakle učenike na čitanje, osmislile su i dvaput provele projekt multimedijskog pristupa lirskoj poeziji *Čitanje pod zvijezdama*. Ne mogu to ukratko opisati a da dobijete cijelu sliku pa svakako pročitajte. A ako ste blizu Karlovca, javite se autoricama. Svoje su kolege već uključile u projekt; možda i za vas smisle zadatak.

Još jedan zanimljiv članak o projektnoj nastavi, ovaj put u nastavi likovne umjetnosti, napisala je **Lana Skender**. Kaže kolegica kako je učenje nastavnih sadržaja koji pripadaju nacionalnoj umjetnosti učenicima teško, rade bez motivacije. Motivacija za učenje određenih sadržaja, nažalost, nije nešto sa čime bi se učenici trebali ujutro (ili kadgod već) probuditi. Ne možemo ni njihove roditelje optuživati što ih nisu motivirali. Uvijek su me nervirale takve rasprave na sjednicama učiteljskih vijeća kojima se pokušava sa sebe sprati bilo kakvu odgovornost za loš uspjeh jer, kao, učenici nisu motivirani. Ne moraju svi voljeti sve, uvijek ima nekih koje je gotovo nemoguće pridobiti za bilo što ali da je baš većina takva – ne vjerujem. Uglavnom, projektna nastava ima velikih motivacijskih potencijala a ova opisana omogućila je učenicima i sagledavanje teme u društveno korisnom kontekstu očuvanja nacionalne urbanističke baštine.

Andrea Fajdetić ponovno piše o učenicima koji ne vide ni tekst ni zvijezde no i oni imaju specifične značajke razvoja u području čitanja i komunikacije općenito. Kolegica stoga razmatra različite čimbenike i načine na koje oni pridonose razvoju jezičnih kompetencija slijepih učenika integriranih u redovne škole kako bi i oni - dotakli zvijezde.

Vesna Budinski istraživala je ukupan broj riječi kojima se dijete koristi u pisanom sastavku na zadanu temu pri završetku prvog razreda. Pokazalo se da učenici prosječno koriste 39 riječi (u rasponu od 7 do 151 riječi – ne znam kojem kraju da se više čudim). Najzastupljenije su imenice, glagoli i zamjenice; djevojčice se koriste većim ukupnim brojem riječi i brojem riječi pojedinih vrsta od dječaka i, pazite sad ovo: učenici iz Zagreba koriste se *manjim* ukupnim brojem riječi i brojem riječi pojedinih vrsta od učenika iz ostalih gradova. Kako biste vi objasnili taj nalaz?

Istraživanje **Martine Kolar Biellege** pokazalo je neusklađenost u stavovima i mišljenjima učitelja o načinu ocjenjivanja obrazovnih postignuća učenika u hrvatskom jeziku (što bi se vjerojatno potvrdilo i u drugim predmetima, čak i onima koji su više *dvaidvasučetiri*). Uglavnom, ukazuje se na potrebu određivanja standarda postignuća učenika u pojedinim etapama školovanja, na razini obrazovnog sustava, a da bi ocjene bile usporedive. Vječna tema.

Danas pak vrlo aktuelnu temu istraživali su **Maja Laklija** i **Josip Alebić**. Naime, premda postoje jasna zakonska određenja vezana uz prepoznavanje i prijavljivanje nasilja nad djecom u obitelji školska je praksa pod utjecajem brojnih čimbenika. Neki idu u prilog prijavljivanja nasilja, primjerice: želja da se pomogne djetetu i podizanje javne svijesti o problemu nasilja, no ima i čimbenika koji baš i ne idu u prilog prijavljivanja. To je prije svega nedostatak čvrstih dokaza ali i strah za vlastitu sigurnost, nedostatak povjerenja u sustav, loša educiranost učitelja i stručnih suradnika, percepcija nemogućnosti promjene stanja, strah od medijske eksponiranosti škole itd. Ne čudi stoga što je i dio potencijalnih sudionika – školskih pedagoga – odbio sudjelovati u istraživanju o ovoj osjetljivoj temi. Pogledajte rezultate ovog pilot istraživanja i usporedite ih sa svojim spoznajama. (I nemojte odbiti suradnju istraživaču ove teme; neće vam uz vaše riječi objaviti i fotografiju s OIB-om.) Kolege naglašavaju i nužnost organizirane edukacije učitelja i stručnih suradnika za prepoznavanje znakova zlostavljanja i primjereno postupanje sa zlostavljanom djecom, pa samo spominjem kako na Učiteljskom fakultetu u Zagrebu postoje kolegiji Nasilje nad djecom i Prevencija zlostavljanja i rizičnog ponašanja.

Važan čimbenik prevencije rizičnog ponašanja jest i dobra organizacija slobodnoga vremena. **Tihana Brkljačić**, **Ljiljana Kaliterna Lipovčan** i **Maja Tadić** istraživale su koliko slobodnog vremena studenti imaju, koliko su njime zadovoljni, kako ga provode i koliki stupanj kontrole imaju nad time kako provode slobodno vrijeme. Onda su to sve povezale s osjećajem sreće. Dakle, studenti u prosjeku imaju oko 33 slobodna sata tjedno, od kojih 10-tak provode sami, a ostalo u socijalnim kontaktima (dvostruko više vremena provode sa prijateljima nego s obitelji, a oni koji su u vezi oko 14 sati tjedno provode s partnerom/partnericom). Ne zna se je li vrsta slobodnih aktivnosti povezana sa srećom, ali količina vremena koje se za njih izdvaja jest. Povezanost je niska ali značajna: više slobodnog vremena – više zadovoljstva.

Kvaliteta života mladih bila je predmetom istraživanja **Marije Lorgier** i **Renate Barić**. U uzorku su imale gotovo 700 učenika prvog razreda zagrebačkih gimnazija. Za procjenu kvalitete života koristile su, po prvi put kod nas, Upitnik kvalitete života za djecu i adolescente The Kidscreen – 52. Pokazao je dobre metrijske karakteristike pa ako vas zanima njegova primjena – znate kome se trebate javiti. Recimo samo da je faktorskom analizom izlučeno 11 faktora kvalitete života: psihološka dobrobit, obiteljsko okruženje, odnosi s prijateljima, nasilje među mladima, slobodno vrijeme, školsko okruženje, tjelesna dobrobit, samopoimanje, novčani resursi, raspoloženje i emocije te druženje s prijateljima. Utvrđeno je da hrvatski adolescenti svoju kvalitetu života procjenjuju vrlo visokom.

Glasove iz prošlosti donose nam Marko Pranjić i Nevio Šetić. **Marko Pranjić** piše o ranokršćanskim školama za odrasle. Prva takva je nastala u Aleksandriji pa je

prozvana *Aleksandrijskom školom*. Doznajte što i kako su poučavali Klement Aleksandrijski i Origen. Ovaj potonji je i začetnik nove nastavne metode koja je počivala na filološkoj ocjeni biblijskog teksta, a svrha joj je bila da se iznađe ispravno, kritičko iščitavanje biblijske poruke i na literarnoj ali i na alegorijskoj razini, tj. razini koja iz biblijskih tekstova izvlači životnu poruku (što je nužna vještina svakome tko citira Bibliju, npr. u javnim nastupima.)

Nevio Šetić podsjeća nas na tri (i jedine) općehrvatske učiteljske skupštine iz druge polovice 19. stoljeća (Zagreb: 1871., Petrinja: 1874. i Osijek: 1878. god.). Budući da su u njihovom radu sudjelovali predstavnici učiteljstva iz svih hrvatskih zemalja koje tada nisu bile pod jedinstvenom upravom (Hrvatska i Slavonija u ugarskom dijelu Habsburške Monarhije a Istra i Dalmacija u austrijskom dijelu), takvo je sastajanje imalo ne samo pedagošku i stalešku svrhu, nego i onu političku, nacionalno integrativnu. Naravno da je to zasmetalo režimu pa ih je i zabranio. (Zabrana još uvijek traje?)

Od 1994. godine 5. listopada se obilježava kao Svjetski dan učitelja. Svima vam ga čestitamo. Tim povodom **Hrvoje Vrgoč** nas podsjeća na neke društveno – ekonomske aspekte učiteljstva i učiteljskih udruga.

Na kraju su prikazi dviju knjiga. **Jakov Sabljčić** piše o višedesetljetnim znanstvenim istraživanjima **Ante Bežena** objedinjenim u djelu *Metodika: znanost o poučavanju nastavnog predmeta*. Uglavnom, Bežen izvlači metodiku iz krila majke pedagogije i argumentirano ju postavlja na vlastite noge.

Marijana Cesarec opisuje knjigu **Ive Perića** *Tri sudbine* – zbirku od tri pripovijesti, kroz koje u obliku memoara pratimo živote triju glavnih likova: jednog trgovca, jedne liječnice i jednog štićenika doma za starije i nemoćne. Kroz pripovijesti putujemo kroz hrvatsku povijest 20. stoljeća sve do naših dana i upoznajemo usput život i rad mnogih poznatih pojedinaca.

Izlazimo prije kraja listopada ali ako znamo reći kako za lijepe želje nikada nije prekasno, valjda vrijedi i to da nikada nije prerano. Dakle, sretni vam blagdanski (i svi drugi) dani. Iduće godine *Napredak* izlazi u dva dvobroja.

Dubravka Miljković